

eman ta zabal zazu

Universidad
del País Vasco

Euskal Herriko
Unibertsitatea

EHUagenda 2030

Ingurumena eta osasuna kudeatzeko plan pilotua 2019 · 2025

www.ehu.eus

SARRERA

UPV/EHUK, unibertsitate publikoa den aldetik, bere Estatutuek hala aginduta, bere eguneroko zereginak **ekonomia, gizarte eta ingurumenaren iraunkortasun irizpideei jarraiki** eramaten ditu aurrera. Helburu horrek irakaskuntzan du isla, baita kudeaketan, ikerketan eta unibertsitate hedakuntzan ere. **EHUagenda 2030**-ren atalek zehaztu dituzte **IKD i³** bidez irakaskuntzan bete nahi diren helburuak, baita emakumeen eta gizonen arteko berdintasunari eta inklusioari dagozkienak ere. **Planeta Campus** honetan, UPV/EHUK ingurune fisikoei erreparatzen die, aintzat harturik kudeaketa iraunkorra dela pertsonen eta planetaren osasuna kontuan hartzen duena.

Aurretik aipatutako esparruetan bezala, ingurumenaren eta osasunaren kudeaketan unibertsitatea ez da zerotik hasten. Azken urteetan, lan handia egin da kudeaketa arduratsuan, UPV/EHUren fakultate eta eskoletako Ingurumena hobetzeko taldeen bidez nagusiki. Talde horiek elkarlanean aritu dira nagusiki Campuseko Errektoreordetzekin, Iraungarritasunerako Zuzendaritzarekin eta beste zerbitzu batzuekin (Arkitektura eta Obren Zuzendaritza, Kontratazio eta Erosketen Zerbitzua), eta bururaino eraman dituzte arlo honetako hainbat politika eta planen mandatuak. Gainera, landu egin dira lan segurtasunarekin eta osasunarekin loturiko gaiak, Prebentzio Zerbitzuaren bidez, bi ikuspegitatik (teknikoa eta sanitarioa), baita ongizate emozionalarekin loturikoak ere, Arreta Psikologikoko Zerbitzuaren bitartez.

Hala eta guztiz ere, orain arte ez zegoen plan espezifiko eta integralik ingurune fisikoen eta osasunaren kudeaketaren alorrean. **EHUagenda 2030**-ren egiteak agerian utzi du alor honetan ere ibilbide orri bat edukitzearen beharra, halako moldez, non elkar konektatu egingo diren lehen egitasmo hauek eta beste berri batzuk proiektatu ingurumen ikuspegitik iraunkorra den campusaren ideia inguruan. Ahalegin handi bat egin behar da administrazio egiturei, zerbitzu teknikoei eta unibertsitate ikastegiei eragiten dieten zeregin hauek guztiak koordinatzeko eta haien zeharkakotasuna lantzeko, baita egitura horietan lan egiten duten pertsonen eragiten dietenak ere (AZP, IRI, ikasleak eta kanpo eragileak). **Planeta Campusa** da etapa berri honetan erabili nahi den formula. Bertan campusetako bizitzan ingurumenerako efektu negatiboak ahalik eta gehien murriztu eta bizimodu osasuntsuetara iragatean jarriko da arreta. Gainera "smart campus" hurbilpen honek kudeaketa arloko ekintzak irakaskuntzakoekin eta ikerkuntzakoekin bat egitea ahalbidetuko du.

Unibertsitatea, **Planeta Campusa**-ren ikuspegitik, baliabide kopuru mugatu bat duen sistema bat da. Sistema horren kanpoko mugak campusek berek dituzten kanpoko mugak dira, eta sistema handiago batean integratuta dago: ingurune natural hurbila eta hortik haragokoa hots, planeta. Baliabideak kudeatzeko moduak, aipatutako mailetako edozeinetan, hurrengoei eragiten die, hurrenez hurren.

Egungo ingurumen krisiak, zientzialariek luze-zabal ikertu dutena, atzeraezin bihur daitezkeen joera batzuk ditu, eta ezinbestekoa da lehenbailehen maila guztietan neurriak hartzea. Mundu mailan ekiteko gidalerroak GIHez ezarritakoak dira, eta aintzat hartu behar ditu unibertsitateak. Unibertsitatean ingurumen eta osasun arloan kudeaketa on bat egitea izan daiteke krisi horri aurre egiteko modu bat, baina baita pertsonak hezteko modu bat ere, ohiturak aldatu eta bizitzeko modu iraunkorragoak eta osasungarriagoak har ditzaten.

Planeta Campusa-ren definizio honen bidez, aurrera egin nahi da 2018-2021 Plan Estrategikoaren helburu honetan: **Unibertsitatea garapen iraunkorra, inklusioa eta gizarte konpromisoa sustatzen dituen erakunde bihurtzea**. Horretarako, nabarmen-tzen da, besteak beste, **unibertsitate kolektiboen (AZPko langileak, irakasle-ikertzaileak eta ikasleak) arteko lankidetzaz bultzatzea, UPV/EHU-ren iraunkortasunaren inguruan (ur kontsumoa, energia, hondakinen kudeaketa, garraioa, etab.)**.

Aurrerabidearekin orekan egongo den planetaren babesaren garrantzia jasota dago Nazio Batuen 2030 Agendaren Garapen Iraunkorrerako Helburuetako batzuetan. Helburu horiek ez diete eragiten maila berean erakunde guztiei, eta horregatik hartzen ditu UPV/EHUK horietako batzuk garrantzitsutzat **Planeta Campusa** definitzeko orduan. Honako hauek dira:

- **3. GIH.** Osasuna eta ongizatea: bitza osasungarria bermatzea eta pertsona guztien ongizatea sustatzea, adin guztietan.
- **7. GIH.** Energia eskuragarria eta ez-kutsatzailea: denentzako eskuragarria, fidagarria, iraunkorra eta modernoa izango den energia bermatzea.
- **9. GIH.** Industria, berrikuntza eta azpiegiturak: azpiegitura erresilienteak eraikitzea, industrializazio inklusibo eta iraunkorra sustatzea eta berrikuntza bultzatzea.
- **11. GIH.** Hiri eta komunitate iraunkorrak: hiriak eta giza asentamenduak inklusiboak, seguruak, erresilienteak eta iraunkorrak izan daitezten lortzea.
- **12. GIH.** Ekoizpen eta kontsumo arduratsua: ekoizpen eta kontsumo iraunkorraren modalitateak bermatzea.
- **13. GIH.** Klimaren aldeko ekintza: premiazko neurriak hartzea klima aldaketaren eta haren ondorioen aurka.

Unibertsitateak onura handia atera dezake sei GIH horiekin konprometituta, haien xedea baita giza jardueren ingurumenean duten eragin negatiboa prebenitu, murriztu eta ezabatzea, eta pertsonen ongizate fisiko eta psikologikoa hobetzea. Plan honetako ekintzek dituzten onuren artean, gastu murrizketa, istripu arriskua txikiagotzea eta beste hainbat daude, eta horrek ez lituzke motelduko irakaskuntza, ikerketa eta transferentzia jarduera.

Planeta Campusak erreferentzia izan nahi du ingurune fisiko iraunkor eta osasuntsuen kudeaketa politikan, alor honetako gai guztiak lantzea ahalbidetuko duten tresnak sortuz. Gainera, asmoa da plan hau eredu izatea unibertsitateko kide guztiek bizitza eta kontsumo ohitura berriak har ditzaten, campus bakoitzaren inguruko eguneroko praktikaren bitartez.

Planeta Campusa artikulatzen da ingurumen kudeaketaren ardatz pragmatikoen bidez: energia, ura, hondakinak, hirigintza eta azpiegiturak, osasuna eta ongizatea, garraioa eta mugikortasuna, erosketak eta kontsumo arduratsua. Gainera, helburu bat definitzen du ere bere gobernantzarako eta beste bat, bere partekatze-ikusgarritasunerako.

Plan honek izaera esperimentalak du eta 2025ean plan sendo eta finkoago batekin instituzionalizatzeko esperientzia pilotua garatzeko helburua du. Norabide hori hartzeko lehenik eta behin pertsonen arteko lankidetzak beharrezkoa izango da, zehazkiago ingurumen eta osasun arloetan lan egiten duten zerbitzu eta unitateetako langileak. Halaber, eginkizun honetan ikastegietan diharduten Ingurumena hobetzeko taldeak eta zuzendaritza taldeetan arlo honetan ardurak dituzten pertsonak gehitu beharko dira.

HELBURUAK

1. HELBURUA

1. Materialen eta baliabideen kontsumoa optimizatzea eta material berrerabilgarrien eta birziklagarrien erabilera sustatzea.

EKINTZAK:

- 1.1. Pixkanaka ezartzea lehengaien kontsumoa (elektrizitatea, gasa, gasolioa, ura, papera, on-tziak...) kontrolatu eta erregistratzeko sistemak.
- 1.2. Zerbitzuek eta ikastegiak egunero erabiltzen dituzten materialen eta baliabideen kontsumoaren jarraipena egitea, eta kontsumo horren berri ematea unibertsitateko kideei, baita ingurumen-ean eta osasun arloan duen eraginaren berri ere.
- 1.3. Materialen eta baliabideen kontsumoaren "puntu beltzak" identifikatzea eta horiek sai-hesteko neurriak hartzea.
- 1.4. Pixkanaka material berrerabilgarriak eta bir-ziklagarriak erabiltzen hastea erabili eta bota-tzeko lehengaien ordez.
- 1.5. Unibertsitateko kideak sensibildatzea eta trebatzea materialak eta baliabideak era-ginkorrago erabil ditzaten, era koherentean ingurumenaren babesarekin eta pertsonen bizi kalitatearekin.

2. HELBURUA

2. Energia aurrezpena bultzatzea eta energia garbien eta berriztagarrien lehentasunezko erabilera sustatzea.

EKINTZAK:

- 2.1. Energia aurrezteko neurriak bultzatzea eta teknika eta teknologia eraginkorragoen era-bilera handitzea, kontsumoa kontrolatzeko sistemak izango dituzten kontsumo apaleko ekipamenduak erabiltzen hasiz kontsumo handiko ekipamenduen ordez.
- 2.2. Erregai garbiak, baliabide berriztagarriak edo teknologia berdeak erabiliko dituzten irtenbi-de berritzaileak sustatzea eta ezartzea.
- 2.3. Gastu energetikoaren "puntu beltzak" eta jar-dunbide desegokiak identifikatzea, eta ohitu-ra aldaketa sustatzea unibertsitateko kideen artean.
- 2.4. Energia aurrezpenaren eta eraginkortasuna-ren eta energia berriztagarriak erabiltzearen onurak ezagutaraztea, pertsonentzako eta in-gurune naturalarentzako onurak.

3. HELBURUA

3. Sortutako hondakinak era arduratsuan kudeatzea.

EKINTZAK:

- 3.1. Informazioa eta baliabideak ematea etxe-koekin pareka daitezkeen campusetako hondakinak murrizteko eta, posible ez denean, gaika bereizteko.
- 3.2. Unibertsitatean erabiltzen diren material arrunten trukea sustatzea (liburuak, tresneria, ordenagailuak...), berrerabiltzeko eta hondakin ez bihurtzeko.
- 3.3. Neurriak hartzea campusetan elikagairik alferrik ez galtzeko.
- 3.4. Hondakinak autokudeatzeko egitasmoak bultzatzea: hala nola materia organikoa konpostatzea edo haren balorizazioa.
- 3.5. Jardunbide egokien erabilera sustatzea irakaskuntzatik eta ikerketatik sortzen diren hondakin arriskutsuak murrizteko eta hondakin horiek egoki kudeatzeko.
- 3.6. Emisio atmosferikoen eta isurien kutsadura minimora murrizteko behar diren neurriak hartzea eta kontrolatzea.

4. HELBURUA

4. Ingurumen irizpideak sartzea campusen hirigintza plangintzan eta eraikinen eta azpiegituren eraikuntza/eraberritze proiektuetan (Smart campus).

EKINTZAK:

- 4.1. Ingurumen irizpideak eta irizpide bioklimatikoak sartzea obra kontratuen agirietan.

4.2. Kontuan hartzea ingurumen iraunkortasun eta pertsonen ongizate irizpideak campusetako eraikinen modernizazioan.

4.3. Espazioen optimizazio eta berrerabilpen programak egitea unibertsitate ikastegietan eta campusetan.

4.4. Berdeguneen eraikuntza bultzatzea ikastegien kanpoaldean eta gune horien erabilera indartzea jarduera akademiko, zientifiko, kultural edo ludikoetarako.

5. HELBURUA

5. Unibertsitateko kideen ongizatea eta osasuna sustatzea.

EKINTZAK:

5.1. Ohitura osasungarriak sustatzea unibertsitateko kideen artean (elikadura osasungarria eta orekatua, ariketa fisiko erregularra, atsedena, estresaren maneia, etab.).

5.2. Unibertsitateko kideen osasuna sustatzea helburu duten zerbitzuen eta jardueren eskaintza indartzea.

5.3. Otorduak egiteko eta harremanak egiteko leku 'lagunkoiak' sortzea.

5.4. Osasuna sustatzeko esperientzien trukea bultzatzea unibertsitateko kideen artean eta osasun publikoko erakundeetako eta beste erakunde batzuetako kideen artean.

6. HELBURUA

6. Unibertsitate ikastegietara garraiobide seguru eta iraunkorren bidez iristeko moduak bultzatzea.

EKINTZAK:

- 6.1. Garraio ez-motordunen erabilera indartzea garraiobide nagusi gisa.
- 6.2. Campusak eta hiriak konektatuko dituzten oinezkoentzako eta bizikletentzako bideak erakitzea eta mantentzea, eta bitarteko lagungarriak hornitzea (bizikleten aparkalekuak, dutxak, bizikletak maileguan hartzeko zerbitzuak...).
- 6.3. Garraio publikoaren erabilera bultzatzea eta indartzea.
- 6.4. Agintariek lan egitea unibertsitatera heltzeko garraiobide kolektiboetan erabilera bultzatzeko (tranbia, metroa, trena...).
- 6.5. Formulak proposatzea garraio enpresei eta garraio kolektiboaren kudeaketan eskumenak dituzten erakunde publikoei unibertsitatera heltzeko garraio publikoaren maiztasuna handitzeko, ibilbideen iraupena minimizatzen eta unibertsitateko kideei prezio merkeagoak eskaintzeko.
- 6.6. Ibilgailua partekatzen programak sortzea eta mantentzea, eta ibilgailu garbien (eko edo zero emisioak) edo Okupazio Handiko Ibilgailuen aparkalekuak lehenestea.

7. HELBURUA

7. Erosketa eta kontsumo arduratsua sustatzea.

EKINTZAK:

- 7.1. Lehenetsua ematea obra, zerbitzu eta horniduretan ingurumen irizpideak sartuko dituzten hornitzaile eta kontratei, eta ingurumen ikuspegitik kudeaketa arduratsu bat akreditatuko dutenei.
- 7.2. Tokiko produktuen eta bidezko merkataritzako produktuen lehenetsuzko eskaintza eta kontsumoa bultzatzea campusetan.

- 7.3. Erosketa berdean eta erosketa publiko arduratsuan trebatzea Kontratazio Zerbitzuko langileak eta erosketa eta kontratazio bolumen handi bat egiten duten pertsonak.
- 7.4. Beste erakunde batzuekiko sinergiak maximizatzea, informazioa eta esperientziak partekatuta erosketa eta kontsumo arduratsuen alorrean.
- 7.5. Unibertsitateko kideak trebatzea eko-etiketatu, beste ziurtapen sistema batzuetan eta kontsumo arduratsuan.

8. HELBURUA

8. Gaitasuna ematea unibertsitateko kideei klima aldaketaren ondorioak arintzeko eta aldaketa horietara egokitzeko.

EKINTZAK:

- 8.1. Unibertsitateko kideak sentsibilizatzea karbono maila apalagoko ekonomia baterantz jartzeko beharraz, klima aldaketari aurre egiteko.
- 8.2. Gaitasuna ematea unibertsitateko kideei martxan jartzeko klima aldaketaren ondorioak arintzeko eta ondorio horietara egokitzeko ekintzak.
- 8.3. Unibertsitate jardueraren karbono arrastoa zehaztea eta jakinaraztea, eta berotegi efektuko gasen emisioa murrizteko ekintzak martxan jartzea.
- 8.4. Klima aldaketari eta berokuntza globalari buruzko jakintza berriak beste erakunde batzuekin partekatzen sistemak hobetzea eta desafio horri aurre egiteko lankidetzara indartzea.

9. HELBURUA

9. Ingurumen iraunkortasunarekin lerrokatutako gobernantza eta kudeaketa bermatzea.

EKINTZAK:

- 9.1. Ingurumen arloko legedia betetzen dela bermatzea.
- 9.2. Ingurumen iraunkortasunaren arloko konpromiso zehatzak sartzeko eskatzea ikastegien zerbitzu gutunetan eta konpromiso dokumentuetan.
- 9.3. Ingurumena hobetzeko taldeen sorkuntza eta mantenimendua sustatzea unibertsitate ikastegietan.
- 9.4. Orientazio gida bat egitea martxan jartzeko ingurumena hobetzeko plan bat ikastegi edo zerbitzuetan.
- 9.5. Ingurumen iraunkortasunaren alorrean egitiko urratsen kontu ematea eskatzea zerbitzuen eta ikastegien memorietan.
- 9.6. Lehentasuneko harremanak ezartzea eta lehendik zeudenak estutzea ingurumen kudeaketan esplizituki diharduten antolakuntzekin, enprekin eta erakunde publiko eta pribatuekin.
- 10.2. Komunikazio kanal bat ezartzea etengabeko laguntza eta aholkularitza eskaintzeko ingurumena hobetzeko taldeei eta Planeta Campusaren barnean ekintzak egiteko interesa duten beste pertsonei.
- 10.3. Baliabideak jartzea unibertsitateko kideek hobekuntza proposamenak egin ditzaten ingurumen kudeaketaren alorrean.
- 10.4. Ingurumen arloko jardunbide egokiei eta emaitza esanguratsuei buruzko webgune bat sortzea.
- 10.5. Planeta Campusari loturiko jardunbide egokiak publikoki aitortuko dituzten foroak/ekitaldiak antolatzea.

10. HELBURUA

10. Prestakuntza eta aholkularitza eskaintzea ingurumen kudeaketa egoki baterako eta ingurumen arloko jardunbide egokiak nabarmentzea

EKINTZAK:

- 10.1. Ingurumen kudeaketa tresnei buruzko prestakuntza eskaintzea irakasle-ikertzaileei, administrazio eta zerbitzuetako langileei eta ikasleei, eta unibertsitatearen kudeaketa iraunkorrean parte har dezaten lortzea.

LAN METODOLOGIA

Ingurumena eta osasuna kudeatzeko plan pilotu hau UPV/EHUren Iraunkortasunaren arloko Zuzendaritzak egin du, ingurumen eta osasun arloko legedia aintzat hartuta, baita bi arlo horietako Europako, estatuko eta autonomia erkidegoetako estrategiak aintzat hartuta ere.

Hasierako proposamena arlo horretako funtsezko informatzaileekin kontrastatzeko prozesu baten mende jarri da; esaterako, Eusko Jaurlaritzaren Ingurumen Jarduketarako Sozietate Publikoa (IHOBE), Garapen Iraunkorra eta Ingurumen Hezkuntzari buruzko Unesco Katedra, Gerentzia, Zuzendaritza Taldea, Campuseko errektoreordetzak, Kontratazio eta Erosketen Zerbitzua, eta Arkitektura eta Lan Zerbitzua. Ekarpenean planeko helburuak eta ekintzak hobetzeko eta egokitze aukera eman dute. Ondoren, Nazio Batuen Erakundearen 2030 Agendarekin lerrokaturiko adierazle sorta bat definitu da, egokiak baitira UPV/EHUren testuingururako.

Plan pilotu hau gauzatzeko helburuz, honako zeregin hauek izango dituen laneko batzorde bat eratu da:

- UPV/EHUko ingurumenaren eta osasunaren kudeaketan parte hartzen duten alde guztien artean koordinazio lana egitea, plan pilotu honetan jasotako konpromisoen ildotik.
- Planaren plangintza eta jarraipena egitea probak jasota, horretarako zehazturiko adierazleen bitartez.
- Aldizka bilerak egitea, aurrez zehazturiko laneko egutegi baten arabera.
- Webgunean argitaratzea plan pilotuaren urteko memoria eta garapen iraukorrerako **2030 EHUagendako** adierazleen taulan txertatu beharreko datuak ematea.

- Ekintza berriak txertatzea eta plan honetan jasotako ekintzetatik batzuk lehenestea ingurumen legeriak eta segurtasunaren eta osasunaren arlokoak hala eskatuz gero.

Honako hauek osatuko dute Planeta Campusa Batzordea:

Batzordeburua: UPV/EHUren kudeatzailea edo hark eskuordeturiko pertsona.

Idazkaria: Iraunkortasuneko zuzendaria.

Kideak:

- Campus bakoitzeko gerenteordeak.
- Campus bakoitzeko garapen zuzendariak.
- Kalitate zuzendaria.
- Kontratazio eta Erosketen Zerbitzuko pertsona bat.
- Arkitektura eta Lan Zerbitzuko pertsona bat.
- Prebentzio Zerbitzuko pertsona bat.
- Hondakinen Kudeaketako eta Ingurumen Kudeaketako teknikaria edo ingurumen arloan espezialista den teknikaria.
- Ikastegietako 2 ordezkari.

Batzorde horrek eginiko lanak eta metaturiko esperientziak aukera eman beharko du dinamika osatugabeak gainditzeko eta ingurumen eta osasun kudeaketan ekintza bateratu bat izateko baldintzak sortzeko. 2024. urtean ebaluatuko da plan pilotua eta lehentasunezko ildoak diseinatuko dira garapen iraukorrerako **EHUagenda 2030**-aren balioespenetik eratorritakoarekin bat. Era berean, batzorde horrek nola funtzionatuko duen erabaki beharko da, haren berredizioa edo instituzionalizazioa beharrezkotzat joz gero.

ADIERAZLEAK

- Bizi estilo osasuntsuak sustatzeko ekimenetan parte hartu duten unibertsitateko kideen kopurua.
- Osasun eta ongizaterako programetan artatutako unibertsitateko kideen kopurua.
- Energiaberriztagarrien ekoizpenak Wh/pertsona/ikasturteko.
- Iturri berriztagarrietatik eskuratutako energia kontsumoaren ehunekoa.
- A, B edo C energia sailkapena duten instalazioen ehunekoa.
- A, B edo C sailkapena duten eraginkortasun energetikoko ziurtagiria duten eraikinen ehunekoa.
- Berotegi Eftukoko Gasen isurketa (BEG) CO2 tona baliokidetan pertsona/ikasturteko.
- Ingurumen portaera hobetzeko plana indarrean duten unibertsitateko ikastegien ehunekoa.
- Ingurumen zigiluren batekin ziurtaturiko ekitaldi kopurua.
- Garraiobide iraunkorretan mugitzen diren unibertsitateko kideak.
- Unibertsitateko 100 kideko dagoen bizikleta aparkatzeko plaza kopurua.
- Berdeguneek eta lorategiek unibertsitateko campusetan hartutako azaleraren ehunekoa.
- Pertsona/ikasturteko alferrik galdutako elikagai kg-ak.
- Unibertsitateko kideak diren pertsonen laborategietan eta lantegietan urtero sortutako hondakin arriskutsuen kilogramoak.
- Unibertsitateko kideek urtero sortutako Tresna elektriko eta elektronikoen hondakinak (TEEH) kilotan.
- Gaikako bilketa tasa %-tan adierazita.
- Unibertsitateko kideek urtero sortutako hondakinak kilotan.
- Klausula etikoak, sozialak eta ingurumenekoak txertatu diren lizitazioen ehunekoa.
- Klima aldaketaren arloko hezkuntza jarduera kopurua.

EHUagenda 2030

GARAPEN
IRAUNKORRARI
EKIN

eman ta zabal zazu

Universidad
del País Vasco

Euskal Herriko
Unibertsitatea

